

WEHNER TIBOR

Lebó Ferenc műveiről

Szöges ellentétben egy festő- vagy grafikusművésszel, egy sokoldalú szobrász számára illúzió az átfogó, vagy a rövidebb-hosszabb alkotóperiódusra visszapillantó kiállítás megrendezése. A vállalkozás azért beteljesíthetetlen, mert a szobrász számára a kiállítóterem szűk, zárt tere nem elegendő, nem megfelelő a művek felvonultatásához, vagy ha igen, akkor meg a mű sajátosságai, természete akadályozza meg az autentikus befogadást. A monumentális, a kötött környezetbe tervezett és helyezett művek eleve nem jelenhetnek meg a kiállítóterben, míg a kis, kézbe vehető, és a szemlélés mellett a tapintás élményét is felkínáló kompozíciók – az érme és a pénzérmék – szükségszerű elzártáguk miatt a tárlatokon nem fejthetik ki hatásvilágukat. Ezért a hagyományos szoborműveket alkotó szobrász számára egyetlen terület, a kisplasztikának, illetve a kisszobornak nevezett műforma bemutatására megfelelő fórum a kiállítás, és így van ezzel az immár két évtizede aktívan dolgozó, munkássága révén erős szálakkal Győr városához kötődő szobrászművész, Lebó Ferenc is.

Ha fellapozzuk a közelmúltban, a Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtár gondozásában megjelent, Orbánné dr. Horváth Márta által összeállított *Győri emlékhelyek és köztéri alkotások* című könyvet, akkor abban Lebó Ferenc neve alatt nem kevesebb, mint tizenöt hivatkozást találhatunk, tanúsítva, hogy a restaurálási feladatok elvégzése mellett emléktáblák, emlékszobrok, emlékművek, díszítő jellegű kompozíciók készültek műhelyében. A szabad városi közegekben és az épületek belső tereiben elhelyezett körplasztikák mellett számos épületet ékesít Lebó-dombormű. A győri munkák a magyar történelem és a várostörténet fejezeteit, egy-egy kimagasló jelentőségű személyiségét, a magyar kultúra emblemáit alakjait idézik meg – így hivatkozhatunk a városalapítás 725. évfordulójára állított emlékműre, a Szent László-domborműre vagy a Váci Mihály-portréra. De természetesen messze kell kalandoznunk Győr városától, ha számba szeretnénk venni a művész összes monumentális alkotását: többek között Budapesten, Mosonmagyaróváron, Nagyatádon, Pannonhalmán, Csurgón, Kecelen állnak megrendelésre készített, a maradandóság igényével megvalósított nagyméretű alkotásai. A megrendelői kívánalmak, a mű létrehozására rendelkezésre álló anyagi források, a környezeti adottságok mindenkor súlyos befolyásoló tényezők, s nemegyszer háttérbe is szorítják az önálló művészi invenciót. Talán ezért is válnak el élesen egymástól a monumentális alkotások – valamint a megrendelésre készített érme és pénzérmék – és a szabad programot, az önálló szobrászi szándékokat reprezentáló kisplasztikák és az autonóm érme, plakettek műcsoportjai Lebó Ferenc munkásságában. A szigorúan figuratív, a zárt formarendbe foglalt, az ünnepélyes légkört indukáló köztéri művek mellett csupa mozgalmasság, csapongás, a kimeríthetetlen plasztikai ötleteket kiaknázó lelemény jellemzi az önálló Lebó-kompozíciókat. Ám a szabad művészeti program szellemében megformált, elsősorban mintázással és öntéssel, leginkább bronzba öntéssel, ritkábban kőbe faragással kivitelezett műveknél is van egy fontos és pontos kötelék: a klasszikus szobrászati tradíció vállalása.

A figuráltság, a természetelvűség határvonalát csak néha átlépő, a stilizálás, a jelzésszerű megformálás különböző fokozataival azonban előszeretettel élő, az emberi alakot, valamint az archaikus és mitikus jelképeket is művészetébe szervező alkotó a szobrászat, a művészeti tárgyformálás radikális, a XX. század utolsó harmadában felgyorsult átalakulásának és folytonos megújulásának korszakában – amikor már minden lehet szobor: a talált tárgy, a mozgó szerkezet, a vetített kép, egy berendezett tér és a plasztikai gondolat is – tudatosan vállalja a tradicionális műfaji-formai konvenciókat. A formabontás nélkül posztamensre helyezett, körüljárható kisplasztikák, a fegyelmetten talapzatra állított, harmonikusan a környezetbe illesztett köztéri szobrok, és a motívumok és a feliratok egyensúlyát megteremtő pénzérmék mellett talán csak az éremművészet ágazatában bontja meg a klasszikus mű-szabályrendszereket: itt elveti a megszokott korong, vagy a szabályos geometrikus jellegű befoglaló formát, és kifejezését öntörvényű plasztikai rendbe komponált, a síkból dinamikus kilépő, erőteljesen térbe szervezett művé alakítja. A pénzérmék és emlékérmék hallatlanul fegyelmezett, szabályos rendje, klasszikus ihletettsége, mives kidolgozása ezeken a munkákon feloldódik, lágyan modellálttá válik. Ugyanígy a fennkölt eszmék és az ideák, a történelem

által szentesített értékek kifejezésére, az időtlenségek megragadására, a példaadásra hivatott nagyméretű emlékszobrokkal szemben dinamikával és lendülettel áthatottak a Nikék, a repülő géniuszok, a szárnyaló alakok, a lovagló kis figurák szoboralakjai. E műveken szabad teret kap a játékoság, felbomlik a fegyelmezett formarend, érzékeny egyensúlyi helyzetek súlypontozzák a tömegeket, amelyeket szeszélyesen futó felületek fognak közre. Ehhez az invenciózus műcsoporthoz sorolható a nyolcvanas- kilencvenes évek fordulóján, majd az ezt követően készült, meghajlított héjszeletekből komponált, asszociatív formavariációkként alakított, Támaszkodó, Kapu és Arion címekkel illetett, vagy a Falu című alkotásból felfűződő műsorozat. E munkák is az L. Kovásznai Viktória művészettörténész által megfogalmazott szakmai tanulságokat nyomatékosítják: „A művész a hagyomány és az új szemlélet mezsgyéjén alakította ki egyéni arculatát, stílusa a legnagyobb felületekre és a fő tömegekre összpontosít. Így lesznek figurái vagy összefogottak és tömbszerűek ..., vagy légiiesen könnyedek, de kompozíciói mindig kiegyensúlyozottak, harmonikusak.”

A sokoldalú, a szobrászat megannyi ágazatában aktívan dolgozó, szobrászi elképzeléseit mindenkor rendkívül precízen kivitelezett, biztosan megformált, befejezett művekké érlelő Lebó Ferenc művészete – tulajdonképpen a XX. századi magyar szobrászat két meghatározó jelentőségű mesterének, Ferenczy Béni és Borsos Miklós törekvéseinek nyomdokain – elemelkedik a köznapok világától és az eszményi szépségek és harmóniák birodalmába kalauzol. A közelmúlt és a jelen történései és jelenségei, a XX. század utolsó harmadának és az ezredforduló időszakának konfliktusai, tragédiái, válságai, kaotikus életérzései nem jelennek meg szobrászatában. Alkotói világa a másik, a már-már csupán az emlékeinkben létező, az ideáinkban élő pólus jelenségkörének: a béke, a jószág, a szépség, a szeretet, az áldozatvállalás eszményképeinek szobrokban és érmekben való megtestesítései. Vagyis a Lebó-művek a korszak valóságával szükségszerűen konfrontálódnak, és így indukálnak roppant feszültségeket.

Elhangzott 2007. február 2-án a győri Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtár kiállítótermében.